

Asia: VN/30449/2023

Luonnos hallituksen esitykseksi yhdyskuntakehittämislaiksi sekä eräksi siihen liittyviksi laeiksi

1 luku Yleiset säännökset

Näkemyksenne luonnoksista yleisiksi säännöksiksi.

-

2 luku Kunnan maapolitiikka

A. Onko mielestänne tarkoituksenmukaista edellyttää laissa, että nimenomaan kunnanvaltuusto päättää maapoliittisen ohjelman hyväksymisestä (7 §:n 1 mom.)?

Kyllä

Perustelut antamallenne vastaukselle.

Maapoliittinen ohjelma on kunnan keskeinen strateginen asiakirja, joka linjaa maapolitiikan tavoitteet, periaatteet ja toimintatavat. Se määrittelee kunnan sitoumukset maan hankintaan, luovutukseen ja kaavojen toteuttamiseen. Lakiluonnoksen mukaan ohjelma olisi kuntaa sitova asiakirja, joka lisää toiminnan ennakoitavuutta, avoimuutta ja yhdenmukaisuutta. Valtuuston hyväksyntä on välttämätön, sillä ohjelmalla on merkittäviä vaikutuksia kunnan talouteen, yhdyskuntarakenteeseen ja maanomistajien asemaan. Lisäksi ohjelma kytkeytyy tiiviisti kuntastrategiaan sekä asunto- ja elinkeinopolitiikkaan, mikä vahvistaa pitkäjänteistä yhdyskuntakehittämistä.

B. Pidätkö tarkoituksenmukaisena sitä, että kunta voisi päättää olla laatimatta maapoliittista ohjelmaa, jos sen laatiminen olisi kunnassa ilmeisen tarpeetonta (7 §:n 4 mom.)?

Kyllä

Perustelut ja täydennykset

Kunnan on voitava itse arvioida maapoliittisen ohjelman tarpeellisuus sekä päättää sen laajuudesta, sisällöstä ja seurannasta. Koska kuntien kasvunäkymät ja olosuhteet vaihtelevat, sääntelyn tulee sallia paikallinen harkinta. Ohjelman merkitys korostuu aktiivisen kasvun kunnissa, joissa se on

välttämätön työkalu kehityksen ennakoitavuudelle. Sen sijaan vähäisen kasvun kunnissa yleinen laatimisvelvoite voi aiheuttaa turhaa hallinnollista taakkaa ja kustannuksia.

Kunta pitääkin perusteltuna, että laki mahdollistaa ohjelman laatimatta jättämisen silloin, kun se on ilmeisen tarpeetonta. Päätöksen on kuitenkin perustuttava kunnan omaan harkintaan ja selkeisiin perusteluihin läpinäkyvyyden varmistamiseksi.

C. Muut näkemyksenne kunnan maapolitiikkaa koskevista säännösluonnoksista (luku 2).

Lakiluonnoksen luvun 2 sääntely maapoliittisesta ohjelmasta on hallinnollisesti raskas ja kuntien tarpeisiin nähden ylimitoitettu. Maapoliittista ohjelmaa koskeva sääntely muodostaa kunnille uuden ja varsin yksityiskohtaisen hallinnollisen velvoitteen. Erityisesti laaja ennakkokuulemisvelvoite lisää työmäärää ja menettelyllisiä riskejä ilman merkittävää lisäarvoa, sillä strategisena asiakirjana ohjelmalla ei ole kaavan kaltaisia oikeusvaikutuksia. Myös seuranta koskeva sääntely on tarpeettoman yksityiskohtaista. Kunnan näkemyksen mukaan valtuuston hyväksymän ohjelman julkaiseminen tietoverkossa takaa riittävän avoimuuden.

Kunta edellyttää, että lakiluonnosta täydennetään säännöksellä, joka vapauttaa kunnat velvoitteesta tuottaa tietomallimuotoista tai koneluettavaa aineistoa maapoliittisista ohjelmista, maankäytösopimuksista tai muista kaavoitukseen liittyvistä sopimuksista. Ympäristöministeriölle ei tule antaa asetuksenantovaltuutta määrätä näitä asiakirjoja tai niiden seurantatietoja rakenteelliseen tietomallimuotoon. Ryhti-hankkeen kokemusten perusteella tällaiset vaatimukset aiheuttaisivat merkittäviä kustannuksia ja teknistä taakkaa tuottamatta asiallista lisäarvoa strategiselle suunnittelulle.

Samoin kunta vastustaa valtakunnallisen kopiorekisterin perustamista maapoliittisille ohjelmille. Rekisteröintivelvoitteen sijaan on riittävää, että kunnat julkaisevat ohjelmansa ja niiden tiedot yleisessä tietoverkossa lain käsitteistöä noudattaen. Tämä varmistaa tiedon avoimuuden ja ajantasaisuuden ilman raskaita valtakunnallisia välivaiheita. Maapoliittisen ohjelman tulee toimia joustavana kunnan ja sen yhteistyökumppaneiden välisenä asiakirjana, jonka hallinnointi säilyy paikallisella tasolla.

Ministeriön roolin tulisi olla ensisijaisesti ohjaava ja suositteluva.

3 Luku Kunnalle yhdyskuntarakentamisesta aiheutuvien kustannusten korvaaminen

A. Luonnoksen 10 §:ssä esitetään, että kiinteistönomistajalla säilyisi edelleen voimassa olevaa lainsäädäntöä perusteiltaan vastaava velvollisuus osallistua kunnalle yhdyskuntarakentamisesta aiheutuviin kustannuksiin, ja että osallistuminen toteutettaisiin edelleen ensisijaisesti

maankäyttösopimukseen perustuvalla korvauksella ja toissijaisesti kunnan määräämällä kehittämiskorvauksella.

Pidättekö tätä oikeana lähtökohtana lainvalmistelussa?

Kyllä

Perustelut ja täydennykset:

Kunta pitää välttämättömänä, että nykyisen lainsäädännön mukainen kiinteistönomistajan kustannusosallistuminen säilytetään. Se on keskeinen periaate yhdyskuntarakentamisen kustannusten oikeudenmukaisessa jaossa. Maankäyttösopimukset ensisijaisena menetelmänä ja kehittämiskorvaukset toissijaisena keinona ovat osoittautuneet käytännössä toimiviksi ja joustaviksi instrumenteiksi. Lakiluonnoksen lähtökohtia voidaan tältä osin pitää oikeina ja perusteltuina.

B. Luonnoksen 13 §:n mukaan maankäyttösopimuksen nykyisen kaltainen sopimusvapaus säilyisi. Maankäyttösopimuksessa voisi siis kehittämiskorvausta koskevien säännösten rajoittamatta laajemminkin sopia osapuolten välisistä oikeuksista ja velvoitteista.

Pidättekö ratkaisua oikeana, ottaen huomioon luonnoksessa esitetyt kunnan maapolitiikkaa ohjaavat muut säännökset (luku 2)?

Kyllä

Perustelut ja täydennykset:

Kunta pitää esitettyä ratkaisua perusteltuna ja kannatettavana. Maankäyttösopimusten sopimusvapaus on välttämätöntä joustavan ja paikalliset olosuhteet huomioivan harkinnan varmistamiseksi. Menettely on osoittautunut toimivaksi tavaksi kohdentaa yhdyskuntarakentamisen kustannuksia. On kuitenkin kriittistä, ettei luvun 2 sääntely tosiasiallisesti rajoita tätä sopimusvapauden käyttöä tai lisää tarpeetonta hallinnollista ohjausta.

C. Luonnoksen 17 §:ssä esitetään, että kiinteistönomistajalla olisi jatkossa velvollisuus osallistua kunnalle yhdyskuntarakentamisesta aiheutuviin kustannuksiin myös rakentamislain 57 §:n mukaisen poikkeamisluvan ja 43 a §:n mukaisen puhtaan siirtymän sijoittamisluvan yhteydessä luonnokseen kirjatuihin edellytyksiin?

Kannatatteko esitettyä säännösluonnosta?

Kyllä

Perustelut ja täydennykset:

Kunta kannattaa säännösluonnosta. On perusteltua ulottaa kiinteistönomistajan kustannusvastuu myös poikkeamislupiin ja puhtaan siirtymän sijoittamislupiin. Tämä edistää kustannusten oikeudenmukaista jakoa ja maanomistajien yhdenvertaisuutta toteuttamistavasta riippumatta. Samalla sääntely estää kustannusosallistumisen välttämisen kaavoituksen ulkopuolisilla menettelyillä. Jatkovalmistelussa on varmistettava, että soveltamisedellytykset säilyvät selkeinä ja menettely kunnille joustavana.

D. Muita näkemyksiänne kunnalle yhdyskuntarakentamisesta aiheutuvien kustannusten korvaamista koskevista säännösluonnoksista (luku 3).

14 § Kaavoituksen käynnistämissopimus

Kunta esittää, että 14 §:ää muutetaan siten, ettei maankäyttö sopimusten ennakkokuulemisvelvoite koske kaavoituksen käynnistämissopimuksia. Käynnistämissopimus tehdään usein ennen vireilletuloa, eikä hankkeen käynnistymisestä ole tässä vaiheessa vielä varmuutta. Ennakkokuuleminen loisi prosessiin ylimääräisen vaiheen, joka hidastaa kaavoitusta ja monimutkistaa hallintomenettelyä. Lakiluonnoksessa on jäänyt arvioimatta kuulemisvelvoitteen vaikutukset eri kaavatyyppeihin, minkä lisäksi osallisten määrittely ja tarvittava aineisto ovat jääneet epäselviksi. Sääntely ei saa vaikeuttaa kuntien mahdollisuutta käynnistää hankkeita nopeasti ja sopia niistä joustavasti.

15 § Soveltaminen muihin sopimuksiin ja oikeussuhteisiin

Säännöksen soveltamisala on ”muilla tavoin nimettyjen sopimusten ja oikeussuhteiden” osalta liian epämääräinen. Kunnilla on välitön tarve solmia kaavoitukseen liittyviä yksityisoikeudellisia sopimuksia, kuten yhteistyö- ja käyttöoikeussopimuksia, joita luvun 3 sääntelyn ei tule koskea. Yksilöimätön soveltamisala vaarantaa kuntien oikeusturvan, lisää hallinnollisia riitoja ja valituksia sekä hidastaa maankäytön kehittämistä. Sääntelyä on täsmennettävä, jotta se ei monimutkaista tarpeettomasti kuntien kaavoitusprosesseja.

16 § Maankäyttö sopimuksen laatimismenettely

Kunta esittää, että säännös maankäyttö sopimukseen rinnastettavan oikeussuhteen ennakkokuulemisesta poistetaan. Kuulemisen järjestäminen ennen kaavoituksen käynnistämistä on hallinnollisesti epätarkoituksenmukaista, sillä tässä vaiheessa ei ole varmuutta hankkeen vireilletulosta. Velvoite loisi kaavaprosessiin ylimääräisen vaiheen, joka hidastaa päätöksentekoa ja monimutkistaa hallintomenettelyä. Lisäksi osallisten määrittely ja kuulemisen käytännön toteutus on jäänyt valmistelussa epäselväksi, eikä vaikutuksia eri kaavatyyppeihin ole arvioitu.

17§ Maankäyttö- tai kehittämiskorvaus erityistapauksissa

Lakiluonnoksen kytkennät, joissa maapoliittisen ohjelman olemassaolo on edellytyksenä yksittäisten pykälien (17.3 § ja 19.3 §) soveltamiselle, tulee poistaa. Ohjelman laatimis- tai päivitystarve yksittäisen lupa-asian vuoksi loisi kohtuuttoman hallinnollisen taakan ja voisi estää kehittämishankkeiden toteutumisen. Soveltamisen ehtojen tulisi perustua kunnan erillisiin päätöksiin, ei maapoliittiseen ohjelmaan. Samalla viittaukset maankäyttö sopimusten laatimismenettelyyn ennakkokuulemiseen on poistettava, jotta lupamenettelyt eivät hidastu tai taloudelliset kustannusvelvoitteet vaarannu ohjelman mahdollisen viivästymisen vuoksi.

19§ Kehittämiskorvauksen määräämisen edellytykset ja enimmäismäärä

Merkittävä arvonnousu: Lakiluonnoksen esittämä 500 k-m² raja arvonnousun merkittävyydelle kehittämiskorvausta määriteltäessä on osoittautunut epätasa-arvoiseksi ja toimimattomaksi. Koska maanarvo ja sen kehitys vaihtelevat voimakkaasti eri puolella Suomea, kiinteä neliömääräinen raja asettaa kunnat ja maanomistajat eriarvoiseen asemaan. Kun katualueiden ilmaisluovutusvelvollisuus on poistumassa, kustannusvastuun merkitys korostuu entisestään. Kunta esittääkin, että 500 k-m²:n raja poistetaan ja kunnille annetaan oikeus päättää paikalliset olosuhteet huomioivasta, euromääräisestä alarajasta, joka laukaisee maanomistajan kustannusvastuun.

Kehittämiskorvauksen määrääminen: Lakisäännöstä on muutettava siten, ettei kehittämiskorvauksen kynnysarvoon ja prosentuaaliseen enimmäismäärään liittyviä päätöksiä

kytketä maapoliittiseen ohjelmaan. Kunnan on voitava tehdä nämä päätökset itsenäisesti hallintosääntönsä puitteissa, esimerkiksi maankäyttösopimuksista vastaavassa toimielimessä. Nykyinen ehdotus pakottaisi kunnat laatimaan maapoliittisen ohjelman vain teknisten kynnysarvojen vahvistamiseksi, mikä lisäisi hallinnollista työtä ja kustannuksia ilman asiallista tarvetta. Sääntely vaikeuttaa ja hidastaa kuntien kaavoitusta sekä kahlitsee tarpeettomasti maankäytön strategiatyötä.

21§ Kehittämiskorvauksen määrääminen

Lakiluonnoksen 21 §:ää on muutettava siten, että kehittämiskorvaus voidaan määrätä myös ohjeellisen tonttijaon perusteella ja korttelikohtaisesti. Nykyinen vaatimus hyväksytystä tonttijaosta ja tonttikohtaisesta määräämisestä asettaa pienemmät kunnat ja maaseutukaupungit mahdollittamaan tilanteeseen. Monilla kunnilla ei ole resursseja sitovien tonttijakojen laatimiseen, mikä johtaisi tosiasiallisesti oikeuden menettämiseen kehittämiskorvauksiin. Säännöksen tulee mahdollistaa korvauksen määrääminen tontille tai korttelialueelle silloinkin, kun asemakaavassa on ohjeellinen tonttijako.

24§ Kehittämiskorvauksen maksuvelvollisuus ja maksuunpanon ajankohta

Kunta esittää, että kehittämiskorvauksen maksuunpano kytketään rakentamisluvan sijasta yleisten alueiden toteuttamiseen. Kuten hallituksen esityksen perusteluissa on todettu, tämä ajankohta vastaa paremmin kunnan kustannusten syntymistä ja maanomistajan todellisen rakentamismahdollisuuden alkamista. Muutos motivoisi maanomistajia rakentamiseen ja estäisi tilanteet, joissa yksityisen liiketoiminnan kustannuksia siirtyy veronmaksajien kannettavaksi rakentamisen viivästyessä.

4 Luku Kehittämialue

Näkemyksenne kehittämialuetta koskevista säännösluonnoksista (luku 4).

-

5 Luku Tonttijako

Näkemyksenne tonttijakoa koskevista säännösluonnoksista (luku 5).

Ohjeellinen tonttijako on säilytettävä yhdyskuntakehittämislaisissa. Kunta esittää lakiluonnoksen täydentämistä siten, että kortteli on jaettava tontteihin vain, jos sijainti, rakentamispaine tai kiinteistöjärjestelmän selkeys sitä edellyttävät. Useissa kunnissa ei ole resursseja eikä tosiasiallista tarvetta sitovalle tonttijaolle. Lisäksi on selvitettävä, miten ohjeellisen tonttijaon poistaminen vaikuttaisi korotetun kiinteistöveron määräämiseen. Ohjeellisen tontin käsite suhteessa tonttijakoon on jäänyt epäselväksi ja se tulee selkiyttää tai nimetä uudelleen, jotta vältetään ristiriidat asemakaavan ja tonttijaon välillä. On myös varmistettava, että kehittämiskorvaus voidaan määrätä myös ohjeellisen tonttijaon alueilla.

6 Luku Maan luovuttaminen, lunastaminen ja kaavan toteuttamisesta johtuva korvaus

A. Luonnoksen 48 §:stä on esitetty kaksi vaihtoehtoa lainvoimaiseen asemakaavaan sisältyvän katualueen omistusoikeuden ja hallinnan siirtymisessä kunnalle, jos kunta ja kiinteistönomistaja eivät pääse asiasta sopimukseen.

Vaihtoehtojen erot liittyvät siihen, olisiko menettely aina sama riippumatta siitä, onko kyseessä ensimmäinen asemakaava vai asemakaavan muutos (vaihtoehto 1), vai olisiko menettelyn oltava erilainen silloin, kun alueelle laaditaan ensimmäinen asemakaava (vaihtoehto 2).

Voimassa olevassa lainsäädännössä menettely on erilainen ensimmäisen asemakaavan ja asemakaavan muutoksen yhteydessä.

Kumpaa 48 §:n vaihtoehtoa pidätte parempana?

Vaihtoehtoa 2 (erilainen menettely 1. asemakaavan yhteydessä)

Perustelut ja täydennykset:

Ensimmäiseen asemakaavoitukseen liittyvä katualueen ilmaisuusvelvollisuus tulee säilyttää. Sen poistaminen horjuttaa hallituksen esityksen tavoittelemaa tasapainoa maanomistajien ja kunnan välillä. Erityisesti alhaisen maanarvon kunnissa tonttimyynti ei kata katuverkon toteutusta ja ylläpitoa. Koska kustannusvastuu siirtyisi alkamaan vasta 500 k-m²:n kynnysarvon ylittyessä, pienten rakennusoikeuslisäysten tuoma hyöty jäisi maanomistajalle, mutta kustannukset siirtyisivät täysimääräisesti veronmaksajien maksettavaksi. Tämä muutos on perusteeton ja kohtelee kuntalaisia epätasa-arvoisesti, erityisesti kun maanomistajat voivat kiertää vastuuta pilkkomalla omistuksiaan.

B. Muita näkemyksiänne maan luovuttamista, lunastamista ja kaavan toteuttamisesta johtuvaa korvausta koskevista säännösluonnoksista (luku 6).

-

7 luku Muutoksenhaku

Näkemyksenne muutoksenhakua koskevista säännösluonnoksista (luku 7).

Lakisäännöksen mukaisesti maapoliittisen ohjelman hyväksymistä, maapoliittisen ohjelman ajanmukaisuuden tarkistamista sekä maapoliittisen ohjelman laatimisesta luopumisesta on kunnallisvalitusoikeus. Kunta esittää, että maapoliittista ohjelmaa koskeva valitusoikeus poistetaan, koska valitusprosessien takia ohjelman voimaantulo voi viivästyä tai estyä ja sen myötä jotkin alueidenkäyttölain mukaiset toimenpiteet voivat viivästyä tai jäädä toteutumatta.

Lakivalmistelussa tulisi huomioida, että maapoliittinen ohjelma on kunnan sisäinen strateginen asiakirja, joka ei vastaa esim. oikeusvaikutteista kaavaa. Lisäksi kuntien maapoliittiset keinot ovat pääsääntöisesti lakisääteisiä.

8 Luku Erinäisiä säännöksiä

Näkemyksenne luonnoksista erinäisiksi säännöksiksi (luku 8).

Kunta esittää, että yleisten alueiden toteuttamisvastuun siirtämistä koskeva sääntö laajennetaan kattamaan matkailun ohella myös taajama-alueiden ulkopuoliset asemakaavahankkeet, kuten

datakeskukset ja teollisuusalueet. Samalla sääntelyn tulee mahdollistaa vastuiden siirto kiinteistönomistajan ohella myös maankäyttösopimuksen mukaiselle taholle, kuten maanvuokraajalle tai liiketoiminnan harjoittajalle. Tämä on välttämätöntä, jotta yksityistä liiketoimintaa palvelevien erityishankkeiden infra- ja ylläpitokustannukset eivät siirry kunnan ja veronmaksajien rasitteeksi.

Ehdotettu laajennus turvaa kuntien taloutta tilanteissa, joissa asemakaavoitettava hanke sijoittuu olemassa olevan yhdyskuntarakenteen ulkopuolelle ja palvelee rajattua yksityistä etua. Vastuunjaon kytkeminen joustavasti maankäyttösopimuksessa sovittuun tahoon varmistaa, että toteutusvelvoitteet kohdistuvat oikeudenmukaisesti hankkeesta tosiasiallisesti hyötyvälle toimijalle, mikä selkiyttää hallinnollista menettelyä ja vähentää kunnan investointiriskejä.

9 Luku Voimaantulo- ja siirtymäsäännökset

Näkemyksenne luonnoksista voimaantulo- siirtymäsäännöksiksi (luku 9).

Kunta katsoo, että katualueiden lohkomista ja korvaamista koskeva viiden vuoden siirtymäaika sekä Maanmittauslaitoksen valtuus käynnistää toimituksia oma-aloitteisesti muodostavat kunnille hallitsemattoman taloudellisen ja hallinnollisen riskin. On välttämätöntä selkiyttää kriteereitä, joita Maanmittauslaitoksen on noudatettava toimitusmääräysten ajoituksessa, jotta kunnilla on tosiasiallinen mahdollisuus selviytyä rekisterien päivittämisestä ja mahdollisista lunastuskorvauksista nykyisen veroasteen puitteissa. Oikeudenmukaisen lopputuloksen varmistamiseksi lunastuskorvauksiin ei tule soveltaa lunastuslain 38 a §:n mukaista 25 prosentin korotusta tilanteissa, joissa kyse on vanhojen rekisteritietojen selvittämisestä.

Lainsäädännön jatkovalmistelussa on varmistettava riittävä valtionavustus tai muu rahoitusratkaisu, jolla turvataan sekä kuntien että Maanmittauslaitoksen resurssit vanhentuneiden rekisteritietojen päivittämiseen ja vaativien korvausprosessien loppuunsaattamiseen. Ilman kohdennettua rahoitusta ja joustavaa aikataulua siirtymäsäännös asettaa kuntien talouden kohtuuttomaan tilanteeseen, jossa vuosikymmenten takaiset selvittämättömät korvausasiat lankeavat kerralla veronmaksajien kustannettaviksi.

Vaikutusten arviointi

A. Luonnoksessa hallituksen esitykseksi on arvioitu alustavasti yhdyskuntakehittämislain vaikutuksia. Vaikutusten arvioinnin parantamiseksi on tärkeää saada palautetta siitä, miltä osin arvioinnissa on puutteita tai arviointi ei ole oikeaan osuua.

Millaisena pidätte luonnoksessa esitettyä vaikutusten arviointia kokonaisuutena?

Jossain määrin puutteellisena

B. Onko jossain vaikutusten arvioinnin osassa erityistä täydentämisen tarvetta?

Kyllä

Jos vastasitte kyllä, olkaa hyvä ja tarkentakaa, mitä osaa tai osia vaikutusten arvoinnista tulisi täydentää tai mitä aihetta koskeva puuttuva arviointi lisätä.

Kunta katsoo, että lakiesityksen vaikutustenarviointi on merkittävältä osin puutteellinen ja aliarvioi kunnille aiheutuvan hallinnollisen taakan ja kustannukset. Erityisesti maapoliittisen ohjelman seurannasta, laajennetuista kuulemismenettelyistä sekä ennakkokuulemisvelvoitteista aiheutuvat vaikutukset kaavaprosessien kestoon ja oikeusprosessien määrään on jätetty huomioimatta. Ympäristöministeriölle ei tule antaa asetuksenantovaltuutta edellyttää koneluettavia tietomalleja, sillä ne aiheuttaisivat Ryhti-hankkeen kokemusten perusteella huomattavia lisäkustannuksia ilman vastaavaa yhteiskunnallista hyötyä.

Vaikutustenarvioinnissa tulisi tunnistaa kuntien talous- ja henkilöresurssihaasteet sekä nykyiset vaikeudet rekrytoida maankäytön ammattilaisia ja arvioida kriittisesti kuntien tosiasiallisia mahdollisuuksia suoriutua uusista hallintotehtävistä. Katualueiden ilmaisluovutuksen poistaminen ja uusien menettelytapojen käyttöönotto lisäävät kuntien maanhankinta- ja työkustannuksia tavalla, jota ei voida kuitata esityksessä käytetyillä vähättelevilla ilmauksilla. Kunta edellyttää, että lakimuutoksesta aiheutuvat lisäkustannukset arvioidaan kokonaisvaltaisesti ja korvataan kunnille täysimääräisinä.

C. Mihin itse näette yhdyskuntakehittämislain keskeisimpien vaikutusten kohdistuvan? Miten kuvailisitte keskeisimpiä vaikutuksia?

-

Muita näkemyksiä koko luonnoksesta hallituksen esitykseksi

Vapaa sana.

-

Leinonen Linda
Laukaan kunta

Holmstedt Mari
Laukaan kunta - Laukaan kunnan kunnanhallitus 4.5.2026